

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Олександр СТРЕТОВИЧ, 1999 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчила у 2022 р. Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Економіка» (ОП «Економіка бізнесу»), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Поліського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Житомир, від 26 лютого 2026 року №32/од-26, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Наталії ВАЛІНКЕВИЧ, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету;

Рецензентів – Василя ТКАЧУКА, доктора економічних наук, професора, професора кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету; Марії ПЛОТНИКОВОЇ, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету;

Офіційних опонентів – Галини КУПАЛОВОЇ, доктора економічних наук, професора, професора кафедри екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Олександри ВАГОНОВОЇ, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

На засіданні 23 квітня 2026 року рада прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Олександру СТРЕТОВИЧУ на підставі публічного захисту дисертації «Трансформаційні зміни в розвитку підприємництва в умовах екологізації світової економіки» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Дисертацію виконано у Поліському національному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Олег СКИДАН, доктор економічних наук, професор, перший проректор Поліського національного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, спрямованого на поглиблення теоретико-методологічних засад дослідження трансформаційних змін у розвитку підприємництва та розробку науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо формування й упровадження ефективної моделі його розвитку в умовах екологізації світової економіки з урахуванням євроінтеграційних намірів України.

Дисертацію виконано державною мовою.

Здобувач має 12 наукових праць за темою дисертації, з них 6 праць, в яких опубліковано основні результати дослідження, у т. ч. 1 стаття у іноземному науковому періодичному виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, 5 – у вітчизняних наукових фахових виданнях категорії «Б», 6 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, зокрема:

1. Reznik N., Lazebnyk V., Chyhyr A., Bezsmertniy S., Nevmerzhytskyi D., Stretovych O. Contemporary Management Theories in the Management of Transnational Companies. Green Finance and Energy Transition. Contributions to Finance and Accounting / (Eds.) Mansour N., Bujosa Vadell L. M. Cham : Springer, 2025. P. 469–477. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-75960-4_43

2. Стретович О. О. Інструменти фінансування екологізації підприємництва в Україні: стан, проблеми та перспективи імплементації європейських практик. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. № 10(40). С. 163–175. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-10\(40\)-163-175](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-10(40)-163-175).

3. Стретович О. Інтеграція фінансових інструментів «зеленого» кредитування та облігацій у модель екологізації підприємництва. Економіка та суспільство. 2025. № 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-60>.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. ТКАЧУК Василь Іванович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (рецензент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень та дискусійних положень зазначено:

1. У теоретичній частині дисертації на стор. 64 автор пропонує формулу для розрахунку інтегрального показника I_{nen} , що вбачаємо доцільним для початкової оцінки ефективності екологізації підприємництва, проте вона має деякі обмеження. Зокрема, не враховано можливу різну вагу окремих компонентів (викиди, утворення відходів, витрати на охорону довкілля), а також не включено якісні аспекти екологізації, такі як впровадження екоінновацій, екологічне управління або соціальні ініціативи підприємств. Вказане може зменшувати точність комплексної оцінки, особливо при порівнянні підприємств різних масштабів і галузей.

2. Таблиця 2.3 аналітичної частини дослідження ілюструє рівень екологічної відповідальності українського бізнесу, проте відсутня деталізація за галузями та розмірами підприємств, що може приховувати значні внутрішні розбіжності у витратах на охорону довкілля.

3. Наведені на стор. 113–114 дані щодо частки відновлюваних джерел енергії в Україні та порівняння з провідними країнами світу релевантно ілюструють стан «зеленої» енергетики. Разом з тим, аналіз зосереджено лише на електроенергетичному секторі, ігноруючи інші важливі сфери екологізації бізнесу, зокрема транспорт, управління відходами, низьковуглецеві технології, промислові та агропромислові інновації. Відсутність оцінки цих секторів

обмежує загальне уявлення про рівень «зеленості» економіки та внесок бізнесу в комплексну екологічну трансформацію. Доцільно було б включити додаткові галузеві індикатори, що дозволило б здійснити комплексну оцінку екологічної активності українських підприємств і порівняти їх із міжнародними практиками.

4. Представлена в рекомендаційній частині дослідження (параграф 3.3) архітектура та алгоритм роботи механізму залучення громадських та приватних ініціатив до екологічної трансформації підприємництва виглядають логічними та послідовними, проте відсутня оцінка потенційних ризиків та обмежень реалізації на практиці (фінансових, організаційних, регуляторних). Було б доцільно додати аналіз ймовірних бар'єрів та механізмів їх подолання.

5. Розроблена Дорожня карта (с. 220–222) є чітко структурованою, проте її ефективність значною мірою залежить від реальної здатності відповідальних органів виконувати заплановані заходи у визначені терміни. Необхідно враховувати можливі ризики, пов'язані з бюрократичними затримками, зміною політичних пріоритетів або недостатнім фінансуванням, а також передбачити механізми оперативного коригування плану.

2. ПЛОТНІКОВА Марія Федорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (рецензент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень та дискусійних положень зазначено:

1. Запропонована у п.1.3 методика оцінки ефективності екологізації підприємництва. Використання середнього інтегрального показника для підсумкової оцінки може не відображати специфіку окремих блоків (викиди, утворення відходів, витрати на охорону природи), а отже – дає спрощену картину впливу екологічного підприємництва. Більш доцільно було застосувати зважені коефіцієнти або багаторівневу систему оцінювання для підвищення точності інтегрального показника.

2. В аналітичній частині дослідження (табл. 2.2, с. 91–93) проведено аналіз інвестиційної активності підприємств переробної промисловості та екологічного сектору. Показники наведено у вигляді абсолютних сум, що ускладнює порівняння ефективності та інвестиційної віддачі між секторами різного масштабу. Для більш точної оцінки варто було б застосовувати відносні індикатори (наприклад, частка інвестицій у машини та обладнання від загального обсягу, інвестиції на одиницю продукції або на одного працівника), що дозволило б комплексніше оцінити технологічне оновлення та прогрес у впровадженні засад сталого розвитку.

3. Застосування PESTEL-методології з присвоєнням вагових коефіцієнтів та кількісним визначенням рівня впливу чинників (п.2.2, с. 118-119) вбачаємо доцільним, проте існує ризик суб'єктивності при оцінюванні ваг та впливу окремих елементів. Крім того, агрегована зважена оцінка (3,41) може спрощувати складний контекст макросередовища, не відображаючи

взаємозв'язків між політичними, економічними, соціальними та екологічними факторами, що важливо для аналізу потенційних можливостей і загроз екологічної трансформації підприємництва.

4. Представлені в рекомендаційному розділі результати імітаційного моделювання та графіки прогнозних траєкторій інтегрального індексу екологізації бізнесу (с. 203-204) демонструють можливі сценарії (базова адаптація, прискорена інтеграція, інноваційний прорив). Проте, необхідно враховувати, що моделювання базується на припущеннях щодо політичних, економічних і технологічних чинників, а їх реальні значення можуть відрізнитися. Доцільно було зазначити межі достовірності прогнозу та можливі варіанти корекції траєкторій у разі зміни ключових параметрів.

5. Розроблена концепція організаційно-економічного механізму екологічної трансформації підприємництва (рис. 3.9) ґрунтується на активній участі громадських та приватних ініціатив. Однак у реаліях сучасної України існує високий ризик, що низові ініціативи залишаться недостатньо активними через обмеження ресурсів, бюрократичні перепони та низький рівень довіри між секторами. Відповідно, виникає питання: наскільки реально запропонований механізм зможе мобілізувати ці ініціативи та забезпечити їх ефективну синергію з державними програмами?

3. КУПАЛОВА Галина Іванівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Тараса Шевченка (опонент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень та дискусійних положень зазначено:

1. У п. 1.2 автор демонструє глибоке опрацювання інституційного середовища екологізації підприємництва. Водночас розділ виглядає дещо перевантаженим характеристикою нормативної бази (акти, директиви ЄС, програмні документи) без достатнього аналітичного збору результатів. Залишається не до кінця зрозумілим, як саме ці інструменти працюють на практиці в Україні, бракує систематизації їх реального впливу на розвиток екологічного підприємництва та узагальненої оцінки їх ефективності для бізнесу.

2. У п. 2.1 дисертаційної роботи автором здійснено компаративний аналіз тенденцій та індикаторів екологізації розвитку підприємництва в Україні та світовій економіці. Позитивно оцінюючи значний обсяг статистичних матеріалів, використання міжнародних рейтингів та широке порівняння з практиками країн ЄС, ОЕСР і G20, слід зазначити, що поданий аналіз має дещо фрагментарний характер і значною мірою ґрунтується на описі окремих показників без їх подальшого узагальнення в єдиній аналітичній системі. Зокрема, у роботі розглянуто широкий спектр індикаторів, однак відсутня їх чітка структуризація за групами або інтегрованими блоками оцінювання. Крім того, міжнародні порівняння (зокрема з Німеччиною, Швецією, США, Канадою та Південною Кореєю) здійснено переважно у якісно-описовій формі, тоді як

більш наочне узагальнення результатів – наприклад у вигляді агрегованого порівняльного індексу – дозволило б чіткіше продемонструвати масштаби розриву між Україною та провідними країнами світу за рівнем екологізації підприємництва.

3. Інтегральний показник екологізації підприємництва, запропонований у п. 1.2 (с. 64–66), базується на обмеженій кількості змінних (лише на трьох індикаторах – викиди, утворення відходів та витрат на охорону довкілля), що дещо звужує можливості комплексної оцінки процесів екологічної трансформації підприємницької діяльності. Включення до моделі додаткових параметрів (наприклад, показників енергоефективності, частки відновлювальної енергетики, рівня впровадження систем екологічного менеджменту або обсягів екологічних інновацій) могло б підвищити аналітичну повноту запропонованого підходу.

4. Результати PESTEL- та SWOT-аналізу (п. 2.1–2.2) є змістовними, однак їм бракує чіткої ієрархізації факторів. Узагальнення у вигляді ранжування або виділення ключових драйверів дозволило б краще зрозуміти, які саме чинники мають визначальний вплив на екологізацію підприємництва в українських умовах.

5. У п. 3.1 дисертаційної роботи автором розроблено економетричну модель визначення пріоритетних драйверів трансформаційного розвитку підприємництва на основі аналізу чинників екологізації, а також сформовано консолідовану базу даних та здійснено кореляційно-регресійний аналіз. Водночас практична спрямованість запропонованої моделі могла б бути посилена через детальніше представлення можливостей її прикладного використання суб'єктами державної політики або підприємствами. Зокрема, доцільно було б продемонструвати приклад практичного застосування отриманих результатів (наприклад, у вигляді сценарного розрахунку впливу зміни одного з ключових факторів – обсягу екоінвестицій чи доступності «зеленого» кредитування на інтегральний індекс екологізації підприємництва). Це дозволило б наочніше показати прикладний потенціал розробленого інструментарію для прийняття управлінських рішень.

6. У роботі окреслено джерела фінансування Державного фонду екоінновацій, принципи функціонування Національної платформи «Зелена модернізація України» та структуру фінансових інструментів підтримки, проте недостатньо деталізовано механізм відбору та пріоритезації екологічних проєктів, а також систему кількісних критеріїв, за якими має здійснюватися розподіл фінансових ресурсів між різними категоріями ініціатив (стартапами, малими та середніми підприємствами, громадами). Чіткіше визначення процедур конкурсного відбору, системи рейтингової оцінки проєктів та вагових коефіцієнтів для екологічних, економічних і соціальних показників могло б підвищити прикладну цінність запропонованого механізму та спростити його практичну імплементацію органами державного управління.

4. ВАГОНОВА Олександра Григорівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (опонент).

Роботу оцінено позитивно, серед зауважень та дискусійних положень зазначено:

1. У п. 1.1 систематизація теоретичних концепцій екологізації підприємницької діяльності не завжди супроводжується їх чітким порівняльним аналізом та виокремленням ключових етапів трансформації поглядів дослідників на цей процес, що важливо у контексті предмету даного дослідження. Варто було б більш чітко структурувати еволюцію відповідних концепцій за етапами розвитку економічної думки та виокремити авторський внесок у їх узагальнення.

2. У п. 1.3 наведено узагальнення концептуальних підходів до методичного забезпечення оцінки ефективності екологічного підприємництва (табл. 1.3, с. 59), зокрема охарактеризовано концепції сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності, «екологічної інноваційності», життєвого циклу, «теорії змін», екологічної модернізації, «зеленої економіки». Вважаємо, що у представлених концепціях не повною мірою конкретизовано їх прикладне використання у вигляді системи кількісних показників або інтегральної методики оцінювання ефективності екологічного підприємництва. Крім того, доцільним було б вказати, яким чином зазначені підходи можуть бути трансформовані у практичний інструментарій оцінки.

3. Наведені у табл. 2.1 (с.89) дані щодо динаміки кількості діючих підприємств в Україні відображають загальні тенденції змін у підприємницькому секторі, однак аналітична оцінка має переважно описовий характер. Робота лише виграла б, якби автор доповнив аналіз оцінкою структури підприємств за видами економічної діяльності або виокремив частку підприємств, що функціонують у сфері «зелених» або екологічно орієнтованих видів діяльності, що дозволило б більш чітко пов'язати отримані результати з тематикою екологічного підприємництва.

4. На рис. 2.2. представлено динаміку обсягів фінансування охорони навколишнього природного середовища в Україні (с. 94), але аналітичний матеріал зосереджений виключно на загальнонаціональних тенденціях. У контексті проблематики даного дослідження доцільним було б відобразити дані щодо участі малого і середнього бізнесу у фінансуванні екологічних заходів або визначити бар'єри для здійснення таких інвестицій з боку малих і середніх підприємств.

5. В рекомендаційній частині дослідження (с. 175-178) представлено авторську консолідовану систему індикаторів екологічної трансформації підприємництва (табл. 3.1), що вважаємо цінним аналітичним напрацюванням автора. Водночас у роботі недостатньо конкретизовано можливості її практичного використання органами державної влади або аналітичними інституціями для моніторингу розвитку екологічного підприємництва та

формування екологічної політики. Доцільним було б окреслити потенційні напрями прикладного застосування сформованої бази індикаторів.

6. Запропонована автором триступенева методологія відбору чинників екологізації підприємництва (рис. 3.3) є логічно структурованою та методично обґрунтованою. Водночас недостатньою є конкретизація складу та критеріїв відбору експертів, результати оцінювання яких використано на першому етапі формування зваженої матриці. Більш детальне висвітлення цієї процедури дозволило б підвищити прозорість та відтворюваність розробленої автором методики.

7. Дисертаційна робота не позбавлена певних граматичних, пунктуаційних, редакційних і технічних помилок.

5. ВАЛІНКЕВИЧ Наталія Василівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (голова спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно.

Результати відкритого голосування:

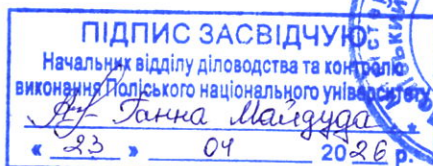
«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Олександру СТРЕТОВИЧУ ступінь доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Наталія ВАЛІНКЕВИЧ